

IVO PERIĆ, RAZVITAK TURIZMA U DUBROVNIKU I OKOLICI

Dubrovnik 1983, 235.

Zavod za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU u Dubrovniku izdao je potkraj 1983. u svojoj seriji Posebnih izdanja, sedmu po redu, monografiju historičara i znanstvenog savjetnika dra Ivana Perića o dubrovačkom turizmu »od pojave parobrodarstva do 1941. godine«.

Knjigu je uredio i predgovor napisao akademik Vladimir Stipetić iz Zagreba i tom prilikom konstatirao kako je turizam relativno mlada gospodarska djelatnost, ali i ona ima »svoj postepeni razvoj, svoju bližnju i daljnju prošlost, svoju povijest« (str. V). Nakon što je istaknuo kako je to »historijsko djelo« čiji počeci sežu u rano 19. stoljeće, pojačava se potkraj 19. i početkom 20. stoljeća i dobiva svoje pune oblike tek u novoj, socijalističkoj Jugoslaviji, urednik periodizira razdoblje do I svjetskog rata kao »fazu djetinjstva i mladosti turizma«, međuratno doba kao »fazu zrenja«, dok u II svjetskom ratu dolazi do opadanja. Upravo te dvije najinteresantnije faze predmet su istraživanja Ivana Perića, jednog od najplodnijih specijalista za noviju dubrovačku i dalmatinsku povijest.

Autor u uvodu govori o pomorskom Dubrovniku kao svjetski poznatom fenomenu, a onda obrazlaže kako je iz toga pomorskog grada nastao turistički Dubrovnik, isto tako svjetski poznat pojam. To je temeljna gospodarska preorijentacija koja se odvijala gotovo pred našim očima, te od bivših pomorskih središta stvarala turističke centre kao u Dubrovniku, a nekad od nepoznatih sela elitna sastajališta kao npr. Opatija. U tih stotinu i nešto više godina promjene su bile nagle i stalne i one čine povijest jedne od najnovijih, ali i naj-sveobuhvatnijih gospodarskih djelatnosti novoga doba.

Budući da je prva parobrodarska linija na Jadranu otvorena 1837 godine, Perić u svojoj knjizi obrađuje nešto više od jednog stoljeća i taj razvoj opravdano veže sa širenjem prometnih veza na moru i kopnu, jer bez komunikacija nema ni suvremenog turizma. Naime, u tom su razdoblju pomalo nestajali jedrenjaci, a time i domaći privrednici, pa njihovo mjesto sve više zauzimaju talijanski, austrijski ili češki privrednici i njihov kapital. Ako to povežemo s agrarnom krizom, propadanjem domaćih vinogradara i vinskih bolestima, onda možemo zaključiti da je samo turizam mogao ublažiti ekonomsko propadanje domaćeg živilja i koliko-toliko spasiti od posvemašnjeg iseljavanja u prekomorske zemlje.

Autor je knjigu podijelio u sedam osnovnih poglavlja na temelju vremenske periodizacije. To su (nešto skraćeno) slijedeća razdoblja: 1. počeci

turizma u Dubrovniku, 2. ulaganja kapitala u razvoj do I svjetskog rata, 3. zastoj u I svjetskom ratu, 4. teškoće prvog poratnog decenija, 5. doba velike ekonomske krize, 6. novi uspon uoči II svjetskog rata i 7. opadanje u prvoj fazi II svjetskog rata. Nakon toga slijedi kratak autorov zaključni osvrt, bilješke po poglavljima i sažetak na engleskom jeziku.

Obzirom da nema razvoja turizma bez usporedne izgradnje pratećih objekata, što mi danas zovemo razvojem infrastrukture, povijest dubrovačkog turizma je istodobno i pregled komunalnog razvoja grada i njegove bliže okolice. Zbog toga autor opravdano upozorava: »Prema tome, u centru mog istraživačkog interesa nisu bila samo konačišta, gostionice, kavane, hoteli i broj turista, već i drugo kao što su: prometne veze s Dubrovnikom, prometna sredstva na dubrovačkom području, cijene u ugostiteljskim objektima i cijene prijevoza, reklamne i druge informacije, uljepšavanje i elektrifikacija grada i prigradskih naselja, komunalni zahvati (rekonstrukcija vodovoda, izgradnja puteva, uređivanje kupališta, zaštita prirodnih i kulturno-umjetničkih atrakcija i vrednota, razni oblici turizma, zabavni život...« itd. (str. 8).

Iz bilježaka i navedene literature možemo zaključiti da se dosada sličnom problematikom bavilo samo nekoliko autora s manjim brojem priloga, ali bez većih sintetičkih zahvata i zato Perićeva monografija pokazuje put kojim bi trebali krenuti i drugi veliki turistički centri. Tek kad se izrade slične monografije, moći ćemo govoriti o jednom povijesnom pregledu razvoja turizma u Hrvatskoj. Autor je ovom knjigom dao i poseban pristup tim nastojanjima, jer razvoj turizma nije vezao samo uz otvaranje konačišta i hotela, nego je težište stavio na razvoj prvih linija pomorskog prometa.

Najbolju ocjenu Perićevih nastojanja dao je urednik V. Stipetić, koji u predgovoru piše: »Autorov trud bio je zaista golem. Jer, Perić je nastojao dati, i dao je, djelo enciklopedijske širine po sagledavanju i zahvatu svega što je bilo turizam, u vezi s turizmom i u službi turizma. Ovo je njegovo djelo po mnogočemu uzorno i putokaz kako bi trebalo obrađivati tu tematiku turističke prošlosti i na drugim turističkim područjima (...) Dubrovnik i dubrovački kraj mogu biti zadovoljni što su ovim djelom dobili povijest svoje turističko-društvene aktivnosti do 1941. godine, a naša ekonomska i društvena historiografija koristan znanstveni doprinos« (str. VI).

Dragutin Pavličević

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU — INSTITUT ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 17

Z A G R E B

1984.

Izdavač: Sveučilište u Zagrebu — Centar za povijesne znanosti
Odjel za hrvatsku povijest

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Centar za povijesne znanosti — Odjel za hrvatsku povijest,
Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 600 din.

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH-VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859,1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođeni su plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informiranje SRH pod br. UP-547,2 — 84 — 1984

RADOVI 17

Za izdavača
Prof. dr *Josip Adamček*

Lektor
Ivan Tolj

Korektor
Ivan Tolj

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

ANDRIĆ mr Jasna, Filozofski fakultet, Zagreb
ANTIĆ dr Ljubomir, Centar za istraživanje migracija Krčka 1, Zagreb
ANTOLJAK dr Stjepan, Zajčeva 31, Zagreb
BERTOSA dr Miroslav, Karličeva 12, Pula
BOBAN mr Branka, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
BUDAK mr Neven, Filozofski fakultet, Zagreb
GOLDSTEIN Ivo, Filozofski fakultet, Zagreb
JURIĆ Radomir, Arheološki muzej, Zadar
JURIŠIĆ Ivan, Rakusina 12, Zagreb
LUCIĆ dr Josip, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
MIJATOVIĆ Anđelko, Palmira Togliatija 12, Susedgrad, Zagreb
MIROŠEVIĆ mr Franko, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu SHH, Zagreb
OČAK dr Ivan, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
PAVLIČEVIĆ dr Dragutin, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
POPOVIĆ mr Štefanija, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
RAUKAR dr Tomislav, Filozofski fakultet, Zagreb
STANČIĆ dr Nikša, Filozofski fakultet, Zagreb
STRČIĆ dr Mirjana, Kumičićeva 42, Rijeka
SZABO dr Agneza, Muzej grada Zagreba
VRANJEŠ-SOLJAN mr Božena, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
ZORIĆ Damir, Salopekova 18, Zagreb